

Nieuwsbrief ERF Updates - Nummer 02, 2019

Nummer 2, 2019

Redactie: mr. F.M.H. Hoens.

INHOUDSOPGAVE

Hoge Raad

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2019:4](#) 11-01-2019

Hof

[Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, ECLI:NL:GHARL:2019:2](#) 03-01-2019

[Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, ECLI:NL:GHARL:2019:10](#) 03-01-2019

[Gerechtshof Amsterdam, ECLI:NL:GHAMS:2018:4706](#) 18-12-2018

[Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, ECLI:NL:GHARL:2018:10562](#) 04-12-2018

Rechtbank

[Rechtbank Oost-Brabant, ECLI:NL:RBOBR:2018:6479](#) 21-12-2018

[Rechtbank Noord-Holland, ECLI:NL:RBNHO:2018:11507](#) 19-12-2018

[Rechtbank Gelderland, ECLI:NL:RBGEL:2018:5718](#) 19-12-2018

[Rechtbank Rotterdam, ECLI:NL:RBROT:2018:10597](#) 19-12-2018

RECHTSPRAAK

Vaststelling tussentijdse 'verrekenvordering' bij wettelijk deelgenootschap is een schenking.

Man en vrouw zijn in hun huwelijkse voorwaarden (1979) het toenmalige wettelijk deelgenootschap overeengekomen (art. 1:132 oud BW). In 2009 hebben zij, tijdens huwelijk, een onderhandse overeenkomst getiteld 'Verrekening verleden huwelijkse voorwaarden (Verrekening van het verleden bij periodiek verrekenbeding)' gesloten. Daarin is een vordering van de vrouw op de man van 10 miljoen euro vastgelegd, waarop de man heeft afgelost. De man en zijn onderneming zijn inmiddels failliet.

In geschil is of de overeenkomst in 2009 een (belastbare) schenking inhield (art. 1 lid 7 SW 1956). Volgens de rechtbank was dat het geval (ECLI:NL:RBGEL:2017:4712). Het hof bevestigt thans dat vonnis.

Op grond van de bestaande huwelijkse voorwaarden had de vrouw in 2009 geen vorderingsrecht op de man, omdat een dergelijk recht pas bij het einde van het deelgenootschap ontstaat (art. 1:134 oud BW). Die situatie heeft zich niet voorgedaan. Het deelgenootschap geeft geen recht op deling bij voorbaat.

Er is in 2009, bij gebreke van een notariële akte (art. 1:115 BW) en rechterlijke goedkeuring (art. 1:119 oud BW), ook geen sprake geweest van wijziging van huwelijkse voorwaarden (deze vraag was aan de orde in de procedure die leidde tot ECLI:NL:HR:2017:3256). De vermogensverschuiving is niet op de huwelijkse voorwaarden gebaseerd. Er is sprake van vrijgevigheid en dus sprake van een schenking als bedoeld in artikel 1 lid 7 SW 1956 van, volgens het hof, 10 miljoen euro.

De man heeft in 2009 niet aan een natuurlijke verbintenis voldaan (art. 6:3 BW, art. 33 onder 12 SW 1956). Het hof verwijst voor de daarvoor geldende (objectieve) maatstaven naar het arrest van de Hoge Raad van 10 oktober 2014 (ECLI:NL:HR:2014:2931). De vrouw heeft onvoldoende onderbouwd in hoeverre haar onbezoldigde inspanningen voor de onderneming van de man boven haar echtelijke verplichtingen uit artikel 1:81 BW zijn uitgestegen.

Instantie: Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden

Datum uitspraak: 03-01-2019

ECLI: ECLI:NL:GHARL:2019:2

Zaaknummer: 17/00952

Rechters: B.F.A. van Huijgevoort, W.M.G. Visser en R.C.H.M. Lips

Wetsartikelen: 1 SW 1956, 33 SW 1956, 1:81 BW, 1:115 BW, 1:119 oud BW, 1:134 oud BW, 7:186 BW en 6:3 BW

RECHTSPRAAK

Schenkbelasting. Verhoogde vrijstelling eigen woning en schenking in meer kalenderjaren.

Moeder heeft in 2014 en 2015 geld geschonken aan haar dochter, die hiermee op haar eigenwoningschuld heeft afgelost. In de aangifte schenkbelasting heeft de dochter voor de schenking in 2014 met succes beroep gedaan op de tijdelijk verruimde vrijstelling met een maximumbedrag van 100.000 euro. Voor de schenking in 2015 doet dochter tevergeefs beroep op de eenmalig verhoogde vrijstelling voor de eigen woning met een maximumbedrag van 52.752 euro.

Aangezien voor de schenking in 2014 al een beroep is gedaan op de verhoogde vrijstelling, neemt de inspecteur voor de schenking in 2015 de verhoogde vrijstelling niet in aanmerking. Volgens het hof is dat terecht. De toepasselijke tekst van artikel 33 SW 1956 en artikel 33a SW 1956 en de parlementaire geschiedenis leiden het hof tot het oordeel dat de verhoogde vrijstelling van artikel 33 SW 1956 in dit geval slechts eenmalig, voor 2014, kan worden toegepast.

Instantie: Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden

Datum uitspraak: 03-01-2019

ECLI: ECLI:NL:GHARL:2019:10

Zaaknummer: 18/00125

Rechters: B.F.A. van Huijgevoort, W.M.G. Visser en R.C.H.M. Lips

Wetsartikelen: 33 SW 1956 en 33a SW 1956

RECHTSPRAAK

Erfgenamen die bezwaar maken tegen WOZ-beschikking weigeren verklaring van erfrecht over te leggen. Niet-ontvankelijkheid.

Tegen de WOZ-beschikking voor erflaters woning is namens 'de erven' bezwaar gemaakt. De heffingsambtenaar heeft vervolgens verzocht om een verklaring van erfrecht (art. 4:187 BW, art. 4:188 BW). De gemachtigde van de erven weigert dit en overlegt slechts een machtiging van een van de erfgenamen en een testament van erflater. Volgens de erven kan iedere erfgenaam als belanghebbende zelfstandig bezwaar maken en werpt de ambtenaar onnodig hoge drempels op. Het bezwaar wordt niet-ontvankelijk verklaard.

Volgens de rechtbank mocht de ambtenaar een verklaring van erfrecht verlangen, om op basis daarvan te kunnen vaststellen wie de erfgenamen zijn en of het overgelegde testament geldig is. Het bezwaar is gemaakt namens 'de erven', dus niet namens een individuele erfgenaam (zoals in ECLI:NL:GHARL:2017:8425). Hoewel een verklaring van erfrecht geen dwingend bewijs van erfgenaamschap hoeft op te leveren, mocht de verklaring worden verlangd, om als uitgangspunt te dienen bij de beoordeling wie gerechtigd zijn om bezwaar te maken. De erfgenamen hebben niet aannemelijk gemaakt dat dit voor hen een hoge drempel was.

Instantie: Rechtbank Oost-Brabant

Datum uitspraak: 21-12-2018

ECLI: ECLI:NL:RBOBR:2018:6479

Zaaknummer: 18_469

Rechters: F.M.S. Requisizione

Wetsartikelen: 4:187 BW en 4:188 BW

RECHTSPRAAK

Dochter heeft moeders nalatenschap zuiver aanvaard door gedragingen en is aansprakelijk voor te veel uitgekeerd pgb aan moeder.

Aan moeder is te veel persoonsgebonden budget (pgb) uitgekeerd. Na moeders overlijden in 2014 wordt dit teruggevorderd van de erfgenamen.

Dochter X verwerpt de nalatenschap in 2018 (art. 4:191 BW) zonder succes. De rechtbank constateert dat zij eerder al stilzwijgend zuiver aanvaard heeft (art. 4:192 lid 1 oud BW, geldend tot 1 september 2016), door na moeders overlijden geld op te nemen van moeders rekening en betaling aan zichzelf. X heeft als heer en meester beschikt over moeders banksaldo. Aangezien de beide zusters van X de nalatenschap wel geldig hebben verworpen, is alleen X aansprakelijk voor de schuld.

Instantie: Rechtbank Rotterdam

Datum uitspraak: 19-12-2018

ECLI: ECLI:NL:RBROT:2018:10597

Zaaknummer: C/10/543735 / HA ZA 18-92

Rechters: G.A.F.M. Wouters

Wetsartikelen: 4:191 BW en 4:192 oud BW

RECHTSPRAAK

Ontdekker van fideï-commissair vermogen kan geen vergoeding vorderen van de nalatenschap. Hooguit van de verwachters in persoon.

Erflaatster (insteller) heeft in haar testament een fideïcommis de residuo opgenomen. Haar schoondochter is bezwaarde (erfgenaam) en haar neven en nichten zijn verwachters (erfgenamen). De bezwaarde is intussen ook overleden en heeft twee stichtingen tot erfgenamen benoemd.

De echtgenoot van een van de verwachters (X) stelt dat hij het fideï-commissair vermogen heeft ontdekt. X vordert van de (benoemde) vereffenaar van de nalatenschap van de insteller betaling van bijna 90.000 euro wegens vindersloon, zaakwaarneming (art. 6:200 BW) en beheers- en revindicatiehandelingen (art. 3:170 BW en art. 4:183 BW). X wil zijn vorderingsrecht op de nalatenschap laten vaststellen (art. 4:223 lid 2 BW). De rechtbank stelde X's vordering vast op nihil. Het hof bekrachtigt dit oordeel thans.

Als al juist is dat X als zaakwaarnemer van de verwachters is opgetreden en jegens hen recht heeft op vergoeding van zijn werkzaamheden, moet X zich richten tot de verwachters en niet tot de vereffenaar. X's eventuele vordering correspondeert namelijk niet met een schuld van de nalatenschap (art. 4:7 BW). De werkzaamheden van X – het voeren van correspondentie en het opstellen van notities en gedingstukken – kwalificeren ook niet als beheers- of revindicatiehandelingen, maar zijn beter vergelijkbaar met juridische bijstand voor een erfgenaam door een advocaat, notaris of accountant. Ook dat zijn geen schulden van de nalatenschap, maar schulden van de erfgenaam zelf.

Instantie: Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden

Datum uitspraak: 04-12-2018

ECLI: ECLI:NL:GHARL:2018:10562

Zaaknummer: 200.211.671

Rechters: R.A. Dozy, J.H. Lieber en J.U.M. van der Werff

Wetsartikelen: 3:170 BW, 4:7 BW, 4:183 BW, 4:23 BW en 6:200 BW

RECHTSPRAAK

Erfrechtverordening. Executeur past ten onrechte Engels erfrecht toe. Nederlands recht van toepassing door terugverwijzing (renvoi).

Erflater heeft in 2016 in zijn Engelse testament een naar Nederlandse maatstaven ongeldige rechtskeuze voor Engels erfrecht uitgebracht en kind X onterfd. De rechtskeuze is ongeldig, omdat erflater niet de Engelse (maar de Nederlandse) nationaliteit had (art. 21 Erfrechtverordening, ErfVo). X stelt dat het Nederlandse recht van toepassing is op de vererving en afwikkeling van de nalatenschap en beroept zich op zijn legitieme naar Nederlands recht. De executeur – een notaris – stelt dat het Engelse recht van toepassing is, omdat erflater woonachtig was in Engeland. De rechtbank geeft X gelijk.

De Engelse rechter komt geen rechtsmacht toe, omdat Engeland geen lidstaat is in de zin van artikel 4 ErfVo. De Nederlandse rechter is bevoegd (art. 10 ErfVo). Daarvoor is niet nodig dat de Engelse rechter zich onbevoegd heeft verklaard.

De rechtbank stelt vast dat Nederlands recht van toepassing is op de vererving en afwikkeling, ofwel omdat erflater zijn laatste gewone verblijfplaats in Nederland had (art. 21 ErfVo) en zo niet, dan ingevolge artikel 34 ErfVo (renvoi, terugverwijzing). Blijkens een deskundigenrapport verwijst het Engelse internationaal privaatrecht (ipr) naar Nederlands recht voor wat betreft onroerende zaken in Nederland en naar het recht van erflaters 'domicile' wat betreft roerende zaken. De 'domicile of origin' van erflater is Nederland. Een (afwijkende) 'domicile of choice' – waarvoor de lat hoog ligt – ontbreekt.

De executeur moet X als legitimaris alle bescheiden verschaffen waarop deze als legitimaris recht heeft en de nalatenschap conform Nederlands recht afwickelen. Voor een dwangsom ziet de rechtbank geen aanleiding, omdat de executeur een professional is.

Instantie: Rechtbank Noord-Holland

Datum uitspraak: 19-12-2018

ECLI: ECLI:NL:RBNHO:2018:11507

Zaaknummer: C/15/268844 / HA ZA 18-21

Rechters: Th.S. Röell, K. van Dijk en E.J. Bellaart

Wetsartikelen: 4 ErfVo, 10 ErfVo en 21 ErfVo

RECHTSPRAAK

Uitleg uitsluitingsclausule.

X en Y zijn in 2015 in algehele gemeenschap van goederen gehuwd. Bij hun echtscheiding in 2018 rijst onder meer de vraag in hoeverre de (waarde van de) woning tot de huwelijksgemeenschap behoort.

Deze woning behoorde oorspronkelijk tot de huwelijksgemeenschap van X en zijn eerste echtgenote. Dit huwelijk is in 1999 door haar overlijden geëindigd. De eerste echtgenote had in haar testament X tot enig erfgenaam benoemd en een uitsluitingsclausule opgenomen die ook op 'de revenuen' zag.

De uitsluitingsclausule leidt er volgens de rechtbank toe dat de man een vergoedingsrecht op de huwelijksgemeenschap heeft. Hoewel in 1999 voor vergoedingsrechten de nominaliteitsleer gold (in tegenstelling tot huidig art. 1:87 BW), moet voor de omvang van het vergoedingsrecht van de man in dit geval de waardestijging in aanmerking genomen worden. De rechtbank komt tot deze conclusie na uitleg van de uitsluitingsclausule, onder meer op basis van 'de revenuen' (art. 4:46 lid 1 BW). Volgens de rechtbank was het de kennelijke bedoeling van de eerste echtgenote dat de (waarde van de) woning geheel aan X zou toekomen.

Instantie: Rechtbank Gelderland

Datum uitspraak: 19-12-2018

ECLI: ECLI:NL:RBGEL:2018:5718

Zaaknummer: 18.11247

Rechters: A.A. Roodenburg

Wetsartikelen: 1:87 BW en 4:46 BW

RECHTSPRAAK

Geen wettelijke verdeling door onterving echtgenote? Beroepsfout notaris. Motiveringsplicht notaris.

De notaris heeft in achtereenvolgende jaren drie testamenten gepasseerd voor erflater. In het eerste testament is de wettelijke verdeling bevestigd. Erflater heeft zijn kinderen en stiefkinderen hierin betrokken. In het tweede en derde testament is de echtgenote niet meer als erfgenaam opgenomen, waardoor de wettelijke verdeling (impliciet) niet van toepassing is (art. 4:13 BW). De huwelijksgemeenschap bedraagt 47 miljoen euro.

In een vaststellingsovereenkomst (art. 7:900 BW) is de echtgenote – buiten de notaris om – akkoord gegaan met verdeling van de nalatenschap over de kinderen. Op basis van ingewonnen juridisch advies meende de echtgenote dat de wettelijke verdeling niet via uitleg van toepassing kon zijn. De echtgenote vordert thans schadevergoeding van de notaris op grond van onrechtmatige daad (beroepsfout).

Hof Den Haag (ECLI:NL:GHDHA:2017:802) overwoog dat de notaris jegens de echtgenote onrechtmatig heeft gehandeld door het maken van een beroepsfout.

Volgens de Hoge Raad kon het hof in dit geval aannemen dat erflater de wettelijke verdeling niet wilde prijsgeven, nu de notaris niet kan bewijzen dat hij erflater uitdrukkelijk op het rechtsgevolg van het onterven van de echtgenote heeft gewezen. In beginsel heeft de echtgenote de stelplicht en bewijslast dat de notaris onzorgvuldig heeft gehandeld. Van de notaris kan evenwel verlangd worden dat hij voldoende feitelijke gegevens verstrekt ter motivering van zijn betwisting. Als de notaris geen aantekeningen bijhoudt en bewaart van zijn voorlichting aan cliënt, kan dat betekenen dat hij niet aan deze motiveringsplicht kan voldoen (HR 19 februari 2016, ECLI:NL:HR:2016:288).

Het hof zag geen reden te onderzoeken of de wettelijke verdeling toch van toepassing kon zijn door uitleg van het testament (art. 4:46 BW). Volgens de Hoge Raad had het hof daarover wel een oordeel moeten geven. Het antwoord op die vraag is immers van belang voor het antwoord op zowel de vraag of het handelen van de notaris tot aan hem toerekenbare schade heeft geleid, als de vraag of de echtgenote heeft bijgedragen aan de schade

(billijkheidscorrectie, art. 6:2 BW) door het sluiten van de vaststellingsovereenkomst. De Hoge Raad vernietigt het arrest van Hof Den Haag en verwijst het geding naar Hof Amsterdam.

In verband met deze hoofdzaak heeft de notaris de (stief)kindere betrokken in een vrijwaringsprocedure (ECLI:NL:HR:2019:3). Doordat de hoofdzaak opnieuw beoordeeld moet worden, geldt dat ook voor de vorderingen in de vrijwaringszaak.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 11-01-2019

ECLI: ECLI:NL:HR:2019:4

Zaaknummer: 17/02787

Rechters: E.J. Numann, A.H.T. Heisterkamp, T.H. den Tanja-van Broek, C.E. du Perron en M.J. Kroeze

Wetsartikelen: 4:13 BW, 4:46 BW, 4:94 BW, 6:162 BW, 6:2 BW en 7:900 BW

RECHTSPRAAK

Tuchtrecht. Notaris beroept zich terecht op geheimhoudingsplicht testamentendossier, maar moet ringvoorzitter toch inzage geven.

De zoon uit het eerste huwelijk van erflater vindt dat de notaris erflaters wilsbekwaamheid onvoldoende heeft onderzocht bij het opstellen van het testament, waarbij deze zoon is onterfd in 2007. Erflaters vermogen is in 2008 onder bewind gesteld wegens dementie.

De notaris stelt dat zij niet op de hoogte was van het (verzochte) bewind, erflater consistent was in zijn wensen en de onterving geen ingrijpende wijziging inhield vergeleken met het voorlaatste testament. Met een beroep op de geheimhoudingsplicht weigert de notaris inzage te geven in het voorlaatste testament(endossier).

Om de bewering van de notaris te kunnen verifiëren beveelt het hof in deze tussenbeslissing een onderzoek door de notariële ringvoorzitter – als onafhankelijke deskundige met eveneens geheimhoudingsplicht – naar (de totstandkoming van) het voorafgaande testament. De notaris moet de ringvoorzitter volledige inzage geven.

Instantie: Gerechtshof Amsterdam

Datum uitspraak: 18-12-2018

ECLI: ECLI:NL:GHAMS:2018:4706

Zaaknummer: 200.238.401/01 NOT

Rechters: J.H. Lieber, H.T. van der Meer en A.H.N. Stollenwerck

Wetsartikelen: 4:55 BW